

Başvuru Numarası : 2024/923
Toplantı Tarihi/Sayısı : 06.05.2025/59
Karar Numarası : 2025/260
Başvuran : Ö.S.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -
Müdürlüğü

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, bulunduğu ceza infaz kurumunda oda değişikliği taleplerinin gerekçesiz ve haksız şekilde reddedilerek mağdur edildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 8 yıldır aynı ceza infaz kurumunda bulunduğunu, ilk yıllarda oda değişim taleplerinin dikkate alındığını ancak son 5 yıldır taleplerinin yerine getirilmediğini,

b. 1 yıldan uzun süredir odasının değiştirilmesini talep ettiğini ancak odasının değiştirilmediğini ve 4 yıldır aynı odada kaldığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın 29/4/2024 tarihinde İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığından oda değişim talebinde bulunduğunu,

b. İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 2/5/2024 tarihli ve ... sayılı kararıyla farklı suç tiplerinden mahkum edilenlerin karıştırılmaması, kurum kapasitesi, mahpusların sağlık durumları, Kurum asayiş ve güvenliği gibi hususlar değerlendirilerek başvuranın talebinin reddedildiği,

c. Söz konusu kararın başvurana 2/5/2024 tarihinde tebliğ edildiği ve başvuranın karara karşı Bolu İnfaz Hakimliğine şikayet başvurusunda bulunmadığı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)"

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

7. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamında Kuruma bizzat başvuru yapabileceği belirtilmiştir.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur (...)"

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde, insan hakları ihlallerini re'sen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini re'sen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmaktadır.

12. İşkence ve kötü muamele ulusal ve uluslararası mevzuatta mutlak olarak yasaklanmaktadır. Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesine göre; "Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz." Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "İşkence yasağı" başlıklı 3'üncü maddesine göre; "Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz."

13. Başvuran dilekçesinde 1 yıldan uzun süredir odasının değiştirilmesini talep ettiğini ancak odasının haksız şekilde değiştirilmediğini ve mağdur edildiğini iddia etmektedir.

14. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün gözlem ve sınıflandırılması" başlıklı 63'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "Hükümlülerin kişisel özellikleri, bedensel, aklî ve sağlık durumları, suç işlemekten önceki yaşamları, sosyal çevre ve ilişkileri, sanat ve meslek faaliyetleri, ahlâkî eğilimleri, suça bakış

açıları, hükümlülük süreleri ve suç türleri belirlenerek, durumlarına uygun infaz kurumlarına ayrılmalari ve bunlara göre saptanacak infaz ve iyileştirme rejimi; gözlem, inceleme ve değerlendirme yöntemiyle çalışan gözlem ve sınıflandırma merkezlerinde veya kapalı ceza infaz kurumlarının bu hizmete ayrılan bölümlerinde yapılır. Hükümlüler, işledikleri suç tiplerine, gösterdikleri eğilimlere, tutum ve davranışları nedeniyle sıkı gözetim ve denetim altında bulundurulmaları gerekip gerekmediğine göre yüksek güvenliikli ceza infaz kurumlarına veya normal güvenliikli ceza infaz kurumlarına veya açık ceza infaz kurumlarına gönderilirler.” düzenlemesine göre hükümlüler sınıflandırılarak uygun ceza infaz kurumlarına yerleştirilmektedir.

15. 5275 sayılı Kanun’un “Hükümlülerin gruplandırılması” başlıklı 24’üncü maddesinde “Hükümlüler; İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler, aklî ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler, tehlike hâli taşıyanlar, terör suçluları, suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular gibi gruplara ayrılırlar. Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar.” düzenlemesi yer almaktadır.

16. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in 22’nci maddesine göre İdare ve Gözlem Kurulu “ (...) kurum müdürünün başkanlığında, gözlem ve sınıflandırmadan sorumlu ikinci müdür, idare memuru, cezaevi tabibi, psikiyatrist, bir psikolog ve psiko-sosyal yardım servisinde görevli diğer unvandan bir personel, öğretmen, infaz ve koruma başmemuru ile kurum müdürü tarafından teknik personel arasından seçilen bir görevliden (...)” oluşmaktadır.

17. Mezkûr Yönetmelik’in “İdare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri” başlıklı 28’inci maddesinde İdare ve Gözlem Kurulunun “ (...) a) Hükümlülerin suç türlerini belirleyerek, durumlarına uygun kurumlara ayrılmalari sağlamak ve bunlara uygun olacak infaz ve iyileştirme rejimini saptamak, b) Hükümlülerin kurumlara kabullerinden sonra kalacakları odaları belirlemek, c) Kurumlarda kalmakta olan hükümlüleri gruplandırmak, ç) Hükümlülerin kalmakta oldukları odaları değiştirmek (...)” görev ve yetkilerine sahip olduğu belirtilmiştir.

18. Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallarda (Nelson Mandela Kuralları) mahpusların cinsiyetleri, yaşları, sabıka kayıtları, tutulmalarının hukuki nedenleri ve kendilerine uygulanacak rejimin gerekleri dikkate alınarak farklı kategorilere ayrılacağı ve bu mahpusların ayrı kurumlarda veya bu kurumların ayrı bölümlerinde bulundurulacağı belirtilmektedir (Nelson Mandela Kuralları, para. 11). Buna ek olarak, ilgili belgede koğuş sisteminin uygulandığı yerlerde, aynı koğuşa birbirleri ile uyum sağlayabilecek kişilerin seçilmesi gerektiği belirtilmektedir (Nelson Mandela Kuralları, para. 12.2).

19. Anayasa Mahkemesi (AYM), kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerde kötü muamele olarak kabul edilebilecek hususların farklı şekillerde tezahür etmesinin mümkün olduğunu, bunların ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabileceğini belirtmektedir (AYM, Turan Günana, B. Numarası: 2013/3550, 19/11/2014, para. 37).

20. Öte yandan, kötü muameleyle maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerekmektedir (AYM, Beyza Metin, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45).

21. Başvuran tarafından sunulan dilekçede, koğuş değişikliği talebine ilişkin yalnızca “uzun zamandır aynı koğuşta kalması dolayısıyla başka kişilerle iletişim kurma ihtiyacı duyması” gerekçesinin belirtildiği, başvuranın bulunduğu koğuştan başka bir koğuşa alınmasını gerektirecek nitelikte herhangi bir sorun veya şikayete yer verilmediği; 2/5/2024 tarihli ve ... sayılı İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı kararında

ise farklı suç tiplerinden mahkum edilenlerin karıştırılmaması, kurum kapasitesi, mahpusların sağlık durumları, Kurum asayiş ve güvenliği gibi hususların değerlendirilerek, başvuran ve diğer 14 mahpusun oda değişikliği taleplerinin reddedildiği anlaşılmaktadır.

22. Bu kapsamda, başvuranın bulunduğu Kurumun yüksek güvenliqli bir infaz kurumu olması nedeniyle sıkı bir güvenliqli rejimine tabi olduğu, mahpusların odalarını belirleme ve değiştirme konusunda İdare ve Gözlem Kurulunun görevli ve yetkili olduğu, başvuranın diğer koğuşlardaki mahpuslarla iletişim kurma ihtiyaına binaen bulunduğu odanın değiştirilmesi talebinin İdare ve Gözlem Kurulunca reddedilmesinde mevzuata ve uluslararası standartlara aykırılık bulunmadığı gibi başvuran tarafından mevcut koğuşunda herhangi bir sorun yaşadığına dair iddia ileri sürülmediğinden, kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

6/5/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUş
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye